

Toolbox Ruimtelijke Ordening (RO) voor de Multifunctionele Landbouw (MFL)

Voor afdelingsbestuurders met portefeuille MFL/ RO
en andere geïnteresseerden

1. Inleiding MFL

Om meteen maar met de deur in huis te vallen; multifunctionele landbouw is niet voor alle agrarisch ondernemers weggelegd. Het moet bij de ondernemer(s) passen en bij de locatie van het bedrijf. Wanneer dit zo is en de boer of boerin wil graag starten met een extra activiteit, lopen veel van hen tegen ingewikkelde (ruimtelijke) regelgeving aan. De omgevingswet biedt kansen om deze ondernemers meer ruimte te geven; multifunctionele activiteiten kunnen bijdragen aan (maatschappelijke) doelen voor het gebied.

Wat is Multifunctionele landbouw?

Agrarische bedrijven die de productie van voedsel en groen combineren met het leveren van maatschappelijke diensten zijn multifunctionele landbouwbedrijven. De multifunctionele landbouw kenmerkt zich door een directe verbinding tussen boer en burger. Het biedt boeren en tuinders perspectief op nieuwe verdienmodellen en risicospreiding. Er zijn zes subsectoren te onderscheiden: Agrarische kinderopvang, Boerderijeducatie, Boerderijverkoop, Agrotourisme, Zorglandbouw en Agrarisch natuurbeheer. Multifunctionele landbouw [\(1\)](#) levert een positieve bijdrage aan de leefbaarheid van en werkgelegenheid op het platteland. Specifiek voor wonen op het boeren erf is er een visie [\(2\)](#) ontwikkeld.

Wat zijn de knelpunten van Multifunctionele landbouw?

Ten eerste is er bij veel overheden, adviseurs, in het onderwijs, bij banken en bij ketenpartijen nog onvoldoende kennis over multifunctionele landbouw. Dit heeft tot gevolg dat veel ondernemers problemen ervaren bij het ontwikkelen van hun plannen. De sector is nauwelijks opgenomen in beleid als omgevingsvisies- en plannen. Daarnaast heeft een ondernemer die een extra activiteit wil starten momenteel te maken met wet- en regelgeving die door meerdere overheden afzonderlijk van elkaar wordt opgesteld. De combinatie van activiteiten op het bedrijf, het gebrek aan kennis bij overheden en andere partijen en de stapeling van regels maakt dat er geregeld een overvraag is aan het bedrijf in administratie en verantwoording [\(3\)](#).

2. Welke kansen biedt de Omgevingswet?

De omgevingswet is een omvangrijke vernieuwing van de wetgeving voor de fysieke leefomgeving. Multifunctionele Landbouw kan bijdragen aan waarden, kwaliteiten en daarmee doelen voor gemeenten. Door helderheid te bieden in een omgevingsvisie en dit door te vertalen naar een omgevingsprogramma en omgevingsplan kunnen agrarische bedrijven hiermee aan de slag. De omgevingswet maakt lokaal maatwerk mogelijk (4). Multifunctionele landbouwbedrijven raken naast de ruimtelijke, ook andere beleidsvelden. Hiermee ligt er een kans om integraal meerdere opgaven in het landelijk gebied aan te pakken. Het is een uitgelezen kans voor gemeenten om te werken aan uitnodigingsplanologie en gebiedsaanpak.

Hoe nu verder?

Voor gemeenten is het van belang om in gesprek te blijven met agrarisch ondernemers en te onderzoeken welke kansen, ideeën en behoeften er zijn om met multifunctionele landbouw een positieve impact te hebben op de fysieke leefomgeving. Vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is er een handreiking gemaakt voor gemeenten over Multifunctionele landbouw en de Omgevingswet (5). Tevens zijn er twee flyers ontwikkeld over deze handreiking voor de doelgroep gemeentebestuurders en de doelgroep ondernemers. De handreiking en flyers zijn opgesteld in samenspraak met LTO.

Er zijn diverse gemeenten die al beleid hebben vastgesteld voor MFL. Dit beleid kan als best practice dienen voor andere gemeenten (6).

Bovenstaande kan je als afdeling/ondernemer zelf bij de gemeente onder de aandacht brengen zodat er duidelijk lokaal beleid komt voor multifunctionele landbouw. Dat kan bijvoorbeeld via het volgende stappenplan:

Stappenplan:

1. Onderzoek welke beleidstukken al gemaakt zijn binnen de gemeente: omgevingsvisie, omgevingsplan of wellicht ook omgevingsprogramma landelijk gebied. Wat staat er in over Multifunctionele landbouw?
2. Is er een beleidsstuk in de maak? Geef dan vooral **vooraf** input! Dit kan zowel op het gemeentehuis als op het bedrijf zelf, of het liefst allebei:
 - a. Ga in gesprek met de ambtenaren en wethouders RO/ landelijk gebied. Welke kennis is er over Multifunctionele landbouw? Welke visie heeft de gemeente hierop? Neem de handreiking van de VNG mee naar het gesprek of breng het onder de aandacht. Geef concreet aan wat jullie zelf in de visie/ plan zouden willen terugzien.
 - b. Organiseer een excursie naar ondernemers met een multifunctioneel bedrijf. Laat zien wat er speelt. Wat is de meerwaarde van het bedrijf voor de omgeving? Wat zijn de knelpunten?

3. Ligt er al een concept van het beleidsstuk? Geef dan een schriftelijke reactie of, maak gebruik van inspraakmogelijkheden.
4. Is er al een beleidsstuk vastgesteld? Dan alsnog heb je invloed. De omgevingswet kent een cyclus van evalueren. Plannen liggen niet meer voor tien jaar vast, maar kunnen tussendoor herzien worden. Blijf dus in contact met de gemeente en geef proactief aan wat er speelt en wat je nodig hebt als ondernemers. Denk daarbij niet alleen aan je eigen bedrijf, maar ook wat de waarde van jouw bedrijf voor de omgeving is. Zowel in fysieke aspecten, als sociale aspecten.

Wil je MFL-activiteiten opstarten of uitbreiden op het eigen erf?

Onderzoek dan of een vergunningaanvraag nodig is. Het indienen van een vergunningaanvraag en de (eventuele) bijbehorende onderzoeken is specialistisch werk. Het is van meerwaarde om hiervoor een adviesbureau in de arm te nemen en hier niet volledig zelfstandig mee aan de slag te gaan. Dit is een kostenpost, maar levert doorgaans flinke tijdswinst, minder frustratie en een beter resultaat op. Het lokale adviesbureau heeft een netwerk binnen de diverse overheden en weet wat er verwacht wordt. Bovendien, wanneer je eerder klanten en cliënten kunt ontvangen op je erf, zijn er ook sneller inkomsten.

Blijf zichtbaar

Het is van belang om als ondernemer zichtbaar te blijven bij de gemeente en bij je eigen omgeving. Door in gesprek te blijven vergroot je de kennis over (multifunctionele) landbouw bij beslissers, beleidsmakers en je eigen buurt. Blijf als ondernemer je eigen verhaal vertellen.

Tools voor meer informatie:

1. LTO Nederland – [Multifunctionele landbouw](#)
2. LTO Nederland – [Visie op wonen op het boerenerf](#)
3. LTO Nederland – [Position paper ‘Uitdagingen Multifunctionele Landbouw \(MFL\)’](#)
4. LTO – [Handreiking Belangenbehartiging onder de omgevingswet](#)
5. VNG – [Handreiking multifunctionele landbouw en de omgevingswet, flyer voor gemeentebestuurders en flyer voor ondernemers \(in de MFL\)](#)
 - Flyer voor gemeentebestuurders – [Kansen met/handvatten Omgevingswet voor gemeenten](#)
 - Flyer voor ondernemers – [Multifunctionele landbouw en het nieuwe omgevingsplan](#)
6. Gemeenten die al beleid hebben vastgesteld voor MFL:
 - Gemeente Montfoort – [Vitaal buitengebied - Gemeente Montfoort](#) en zoek op ‘Beleidsregels Vrijkomende Agrarische Bebouwing’
 - Gemeente Ede – [Beleidsuitwerking functieverandering 2024](#)
 - Gemeente Hoekse Waard – [Multifunctionele Landbouw - Gemeente Hoeksche Waard](#)
 - Gemeente Berg en Dal – [Map: Omgevingsvisie Berg en Dal | Berg en Dal](#)
 - Gemeente Nederweert – [Inspiratiekader Vitaal Buitengebied Nederweert | Gemeente Nederweert](#)